

Романишин А. М., кандидат педагогічних наук, доцент Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного
<https://orcid.org/0000-0003-3115-5999>

Неурова А. Б., кандидат психологічних наук, Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного
<https://orcid.org/0000-0002-1220-8613>

АКТИВІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ДО МАЙБУТНЬОЇ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті представлені результати аналізу основних психолого-педагогічних умов активізації підготовки курсантів як вихователів в ході викладання психолого-педагогічних дисциплін та способи покращення професійної спрямованості до їх вивчення в процесі підготовки майбутніх військових фахівців у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України та визначені шляхи досягнення ефективності реалізації психолого-педагогічних умов організації їх викладання.

Ключові слова: навчальна дисципліна; психолого-педагогічні дисципліни; підготовка; психолого-педагогічна діяльність офіцера; психолого-педагогічні умови; викладання; готовність.

Постановка проблеми. Підготовка курсантів до психолого-педагогічної діяльності є багатогранним процесом, що включає всі форми праці науково-педагогічних працівників, командирів підрозділів ВВНЗ і самих курсантів. Основними видами діяльності курсантів є: а) теоретична і практична підготовка під час навчальних занять; б) участь в організованій системі поза навчальної діяльності; в) стажування у військах. Всі ці елементи освітнього процесу у ВВНЗ покликані забезпечити всебічну підготовленість курсантів до майбутньої психолого-педагогічної діяльності у військах. Найбільш важливим з них є перший.

Разом з тим, велика частина курсантів ще не повністю усвідомлюють значення блока психолого-педагогічних дисциплін в справі підготовки їх як офіцерів-вихователів, що позначається і на інших показниках пізнавальної діяльності курсантів. Так, наприклад, аналіз читацьких інтересів показав, що більше 70% курсантів Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного мало читають літератури з проблем виховання, не мають особистих бібліотек цієї літератури, вивчає суспільні науки без зацікавленості. Ці курсанти не проявляють постійної пізнавальної активності на заняттях: нерідко слухають лекції не уважно, не відпрацьовують матеріали попередніх занять, пасивно поведуться на семінарах, не повністю виконують індивідуальні завдання

з морально-психологічного забезпечення під час військового стажування.

Практика показує, що прибувши потім у війська, такі випускники не проявляють активності у психолого-педагогічній роботі з підлеглими. Частина їх прагне перейти з командних посад на інженерно-технічні, самоусувається від роботи з особовим складом.

Зрозуміло, в цьому є певна провина і науково-педагогічних колективів ВВНЗ: недостатня робота викладачів над вдосконаленням своєї педагогічної майстерності, використанням виховних можливостей різних дисциплін і ін. Командування військових частин висловлюють ряд зауважень з питань підготовки у ВВНЗ майбутніх офіцерів до психолого-педагогічної діяльності. Серед них найбільш поширені: зайве теоретизування викладання психолого-педагогічних дисциплін; недостатня увага щодо вироблення у курсантів навичок проведення заходів морально-психологічного забезпечення; слабка підготовленість випускників до навчання і виховання військовослужбовців, невміння проводити індивідуально-виховну роботу підлеглими і ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз освітнього процесу показує, що, дійсно, у викладанні військового блоку психолого-педагогічних дисциплін, вивченні курсантами теорії і практики виховання воїнів є важко з'ясовні

явища. Так, наприклад, для курсантів – майбутніх командирів механізованих підрозділів, за весь період навчання у Національній академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного сумарна кількість годин для вивчення таких навчальних дисциплін як «Психологія та педагогіка (у т.ч. лідерство)» та «Морально-психологічне забезпечення» складає менше 2% від загальної кількості.

Майбутні офіцери в період навчання у ВВНЗ недостатньо опановують навиками роботи з сержантським складом та військовослужбовцями військової служби за контрактом тощо. За невелику кількість годин, відведених на вивчення вищенаведених навчальних дисциплін, курсанти не встигають глибоко вивчити проблеми навчання, виховання і психологічної підготовки особового складу.

Курсанти мало тренуються в застосуванні засвоєних теоретичних положень на практиці і не мають можливості набувати потрібні офіцерів психолого-педагогічних навичок і умінь. Одноманітне повідомлення теоретичних положень, за якими не розкриваються конкретні ситуації військової практики виховання особового складу і не даються зразки використання цих положень у психолого-педагогічній діяльності, стомлюють курсантів або залишають їх байдужими. Процес навчання перетворюється таким чином на самоціль, коли знання висловлюються і засвоюються лише для самих знань, для забезпечення поточної успішності, а не для практики психолого-педагогічної діяльності випускників у військах[2].

Все це, без сумніву, знижує професійну спрямованість вивчення психолого-педагогічних дисциплін, їх загальнометодологічну роль в підготовці курсантів до роботи з людьми, створює додаткові труднощі для їх навчання.

Аналіз психолого-педагогічної літератури останніх років свідчить, що процес готовності офіцерів до психолого-педагогічної діяльності у військах, особливо, в умовах ведення антитерористичної операції – операції об'єднаних сил, не був предметом дослідження українських учених.

Опитування курсантів показало, що більшість з них в процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін зустрічає

серйозні об'єктивні і суб'єктивні труднощі. Всі ці труднощі **можна об'єднати** в декілька груп. Найбільш характерними є труднощі об'єктивного характеру, пов'язані з браком часу для вивчення і осмислення навчального матеріалу. Близькі до цієї групи труднощі, викликані великим об'ємом і складністю навчального матеріалу, що вивчається.

До труднощів суб'єктивного плану відносяться ті, які пов'язані з рівнем розвитку пізнавальних процесів у курсантів: сприйняття, осмислення, запам'ятовування і відтворення навчального матеріалу. Разом з цими курсанти зустрічаються також і з труднощами, обумовленими рівнем їх загальноосвітньої підготовки, мотивами навчання у ВВНЗ, відношенням до навчання, навиками самоосвіти і самовиховання.

Такі основні недоліки підготовки курсантів до майбутньої професії офіцера як вихователя, що виникають в освітній діяльності. Усунення цих недоліків – процес двосторонній, залежний як від якостей роботи науково-педагогічного колективу ВВНЗ, так і самих курсантів. Цілеспрямована робота обох сторін є основною умовою підвищення якості і ефективності підготовки курсантів до майбутньої психолого-педагогічної діяльності.

Мета статті. Мета статті полягає у теоретичному аналізі наукових джерел із досліджуваної проблеми, визначення шляхів досягнення ефективності підготовки курсантів до майбутньої професії офіцера як вихователя в процесі підготовки майбутніх військових фахівців у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України

Методи дослідження. На підставі аналізу наукових досліджень, за допомогою емпіричних методів: спостереження, опитування та анкетування, ми виявили, що проблематика організації якісної підготовки майбутніх офіцерів, які б володіли глибокими знаннями, міцними навичками і вміннями щодо організації та проведення психолого-педагогічної діяльності у військових підрозділах, не розглядалась.

Виклад основного матеріалу. З метою активізації підготовки курсантів як вихователів в ході викладання психолого-педагогічних дисциплін на кафедрі морально-психологічного забезпечення діяльності військ Національної академії

сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного була проведена експериментальна робота. І хоча остаточні результати проведеної роботи ще знаходяться на стадії опрацювання, вже зараз можна зробити попередні висновки. Основною її метою було формування у курсантів міцних знань, навиків і умінь роботи з людьми. Підготовка курсантів реалізовувалася через неухильне дотримання принципу етичного підходу; підвищення практичної спрямованості викладання психолого-педагогічних дисциплін; уміле вирішення викладачами дидактичних і виховних завдань; створення проблемних ситуацій і проведення ролевих ігор; моделювання в процесі навчання умов для закріплення у курсантів стійких мотивів психолого-педагогічної діяльності, інтересу до морально-психологічної роботи з особовим складом.

Освітній процес починається, як правило, з лекцій. Вони є провідним видом навчальних занять, що визначає зміст і ідейну спрямованість освітнього процесу, ефективним засобом озброєння курсантів глибокими знаннями, розвитку творчого мислення майбутніх військових фахівців. Курсанти, слухаючи викладача, переймають, беруть на озброєння образ його думок, манеру говорити, переконувати аудиторію, копіюють жести, дії, поведінку викладача на занятті. У зв'язку з цим, правомірно вважати самим сильнодіючим чинником підготовки майбутнього офіцера до психолого-педагогічної діяльності з підлеглими – особистий приклад, етичний авторитет викладача [1].

Експериментальна робота, проведена на користь досягнення мети нашого дослідження, дозволила виявити освітньо-виховні можливості лекції як провідного виду навчальних занять. Сформульовані в узагальненому вигляді, ці можливості полягають в значній вражаючій силі впливу живого слова викладача на аудиторію, повідомленні великої кількості наукової інформації в стислий час, формуванні у курсантів наукового творчого мислення, безперервному контакті викладача з курсантами, в оперативній, педагогічно доцільній реакції на зміни, що відбуваються в аудиторії. Значні резерви закладені в проблемному, концептуальному і методологічному характері лекції, що сприяє активізації навчально-пізнавальної

діяльності курсантів як під час занять, так і в процесі самостійної роботи. Такий висновок був зроблений в результаті психолого-педагогічного вивчення досвіду лекційної діяльності викладачів Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, цілеспрямованих спостережень за поведінкою педагогів і курсантів під час лекцій. Дослідження також показало, що головним чинником впливу лекції на майбутніх офіцерів є сума знань, які несе аудиторії викладач.

Дослідження, проведене серед курсантів показало, що більшість курсантів розуміють важливу роль лекцій із психолого-педагогічних дисциплін у формуванні у них якостей вихователя. В той же час більше 30% курсантів заявили, що проблемні ситуації на заняттях створювалися рідко, а близько 20% відзначили зайву популярність лекцій. Не завжди викладачі уміло виділяють в лекції дидактичні і виховні завдання.

Ці факти говорять про необхідність подальшого вдосконалення змісту і методики читання лекцій із психолого-педагогічних дисциплін з метою підготовки майбутніх офіцерів як умілих вихователів своїх підлеглих: доручення читати лекції найдосвідченішим викладачам; забезпечення тісного зв'язку навчального матеріалу з життям військ, профілем ВВНЗ; постановки в лекціях питань, завдань, пов'язаних з проблемами виховання; наближення теоретичних питань до практики психолого-педагогічної діяльності випускників у військах; чітке виділення того, що курсант повинен знати і уміти; спонуки курсантів до вивчення передового досвіду проведення заходів морально-психологічного забезпечення кращих офіцерів, до вдосконалення своєї підготовленості як командира-керівника підлеглих; привчання курсантів до пошуку і добування знань. Серед використовуваних при цьому прийомів можна виділити наведення суперечливих фактів, висловів з пропозицією майбутнім офіцерам проаналізувати їх самостійно, постановку на лекції контрольних питань і ін.

Постановка контрольних питань створювала у курсантів орієнтовну основу для подальшої самостійної роботи з підготовки до виховання підлеглих. Лекції були розділені на логічно завершені частини. Для кожної з них розроблялися

контрольні питання. Під час лекцій вони показувалися на екрані або ж наперед доводилися курсантам. Проблемні питання активізували розумову діяльність курсантів, формували у майбутніх офіцерів знання, навички і уміння, необхідні для вихователя.

Курсанти в ході лекції, слухаючи викладача, в думках відповідали на поставлені питання. Щоб вони могли обдумати висвітлені на екрані питання і сформулювати відповідь на них, педагог після кожної дози лекції робив невеликі паузи. Пізніше, в години самостійної підготовки курсанти виконували невелику за об'ємом письмову роботу. Така ж летючка проводилася з курсантами контрольного підрозділу, яким лекції читалися по традиційній схемі. Неодноразові перевірки і порівняння результатів засвоєння навчального матеріалу курсантами експериментального і контрольного підрозділів показали ефективність застосованої методики. Потрібно відзначити, що дана методика більш ефективна у тому випадку, коли вона застосовується не тільки одним викладачем-експериментатором, а всіма, що читають лекції в одному і тому ж підрозділі[2].

Важливою умовою посилення виховної спрямованості лекцій є тісний зв'язок теорії з практикою психолого-педагогічної діяльності. Цей зв'язок може бути наочним лише за умови глибокого знання кожним військовим педагогом нових, вельми різноманітних процесів, що відбуваються в житті і бойовій діяльності військ. А тому саме життя владно диктує необхідність пошуку найбільш дієвих форм зв'язку кафедри з військовими частинами. Такі зв'язки взаємно збагачують військово-педагогічні колективи ВВНЗ, з одного боку, командирів і вихователів підрозділів і частин – з іншого. Вони допомагають виробити найбільш доцільні прийоми читання лекцій, чітко виділити в них, що повинен знати і уміти викладач.

В результаті опитування викладачів вдалося встановити найбільш значущі чинники, які істотно підвищують роль лекції в підготовці майбутніх офіцерів до психолого-педагогічної діяльності. Йдеться, перш за все, про постійний цілеспрямований активний етичний вплив особи викладача на курсантів. Показовим в цьому відношенні є професійний, етичний приклад таких викладачів Національної Академії

сухопутних військ як полковник Капінус О.С., підполковник Годованський О.О., працівник ЗС України Бойко О.В. і багато інших. Вивчення їх педагогічного досвіду дозволяє зробити висновок про те, що залежно від курсу навчання викладач постійно актуалізує навчальний матеріал на користь підвищення ефективності їх підготовки до психолого-педагогічної діяльності. На основі спостережень, аналізу експертних оцінок, узагальнення незалежних характеристик в ході дослідження виділений ряд послідовних етапів в цій роботі. На початковому етапі – це терпимість до промахів починаючого навчання курсанта, ненав'язлива допомога в подоланні труднощів і невдач. Найбільш адекватною формою на даному етапі становлення молодого курсанта є лекція-бесіда, яка може включати як проблемні питання, так і елементи колективного дослідження.

На подальших етапах навчання переважаючими стають проблемні лекції і лекції-дискусії. А на завершальному етапі навчання, як показує вивчення досвіду викладачів кафедри морально-психологічного забезпечення діяльності військ Національної академії сухопутних військ, доцільно зробити акцент на тому, щоб лекція в більшій мірі допомагала курсантові систематизувати отримані знання, навички і уміння.

Крім того, дослідження підтверджують висновок про те, що етична, військово-професійна привабливість викладача, як ефективний засіб підготовки курсанта до психолого-педагогічної діяльності, не може народитися тільки за трибуною. Теза про те, що особистий приклад офіцера є цементуючим елементом в забезпеченні єдності слова і справи у вихованні разом з точкою зору військових психологів про те, що зразковість викладача є важливим засобом посилення мотивації навчальної діяльності підкріплюється попередніми результатами нашого дослідження. Аналіз практичної діяльності викладачів Національної академії сухопутних військ, спостереження в ході навчальних занять, опитування, проведені серед курсантів, дозволяють стверджувати, що найбільший ступінь впливу на курсантів в процесі їх підготовки до психолого-педагогічної діяльності мають ті педагоги, які не тільки демонструють справжню майстерність в

ході читання лекцій, але і відрізняються готовністю та здатністю переносити фізичні і морально-психологічні навантаження, у тому числі і ті, що лягають на курсанта (участь в бойових діях, спортивні заходи, польові виходи і т.п.).

В ході дослідження виявлені також найбільш типові недоліки викладачів, що негативно впливають на підготовленість курсанта до психолого-педагогічної діяльності. Характеризуються вони тим, що деякі педагоги основну свою місію бачать лише в бездоганному з погляду організації, змісту і методики проведення навчальних занять, не надаючи особливого значення таким негативним чинникам свого впливу на майбутніх офіцерів, як неохайний зовнішній вигляд, надмірну вагу, погані звички, фізичну недосконалість, недоліки інтелекту, моральні викривлення в поведінці і ін. Аналіз отриманих при дослідженні даних, результати цілеспрямованих спостережень, опитування курсантів, індивідуальних бесід з представниками різних категорій офіцерів показав, що однією з причин живучості цього явища залишається відрив частини викладацького складу від курсантів. При цьому педагог живе як би в іншому вимірюванні, забуваючи про те, що життя курсанта наповнене дещо іншими проблемами, чим йому представляється. Тому, так гостро сприймаються так звані дрібниці в особистій поведінці викладачів курсантами. Все це спричиняє за собою неминучі витрати в процесі підготовки майбутніх офіцерів до психолого-педагогічної діяльності.

Виходячи з вище викладеного, представляється можливим доповнити перелік вимог до особи викладача ВВНЗ наступним положенням: готовність до педагогічної співпраці з курсантами на користь формування у них професійно значущих знань, навичок, умінь і особистих якостей.

Думається, що такий підхід знаходиться в руслі сучасних вимог про посилення індивідуалізації освітнього процесу, забезпеченні близькості до людей в діяльності офіцерського складу. Даний висновок повною мірою відноситься і до інших видів навчальних занять, серед яких особливе місце займають семінарські і практичні, які покликані бути засобом поглиблення знань, формування навичок і переконань, озброєння курсантів методикою

практичних методів психолого-педагогічної діяльності.

На семінарських заняттях доцільно ставити завдання щодо вироблення у курсантів навичок самостійної підготовки доповідей, публічних виступів, уміння брати участь в творчих дискусіях із формування необхідних якостей майбутнього вихователя і організатора.

На семінарських заняттях майбутні офіцери експериментального підрозділу виступали з доповідями, оглядами і повідомленнями, обговорювали підготовлені реферати (есе), виконували письмові контрольні роботи. Слухаючи виступи своїх товаришів, учасники семінару записували основні моменти висловлюваного матеріалу, потім ставили питання виступаючим. При цьому, під керівництвом викладача створювалася проблемна ситуація, народжувалася суперечка, розгорталася полеміка. Все це розвивало у курсантів необхідні офіцерові якості, формувало навички проведення семінарів і бесід на заняттях у військах.

Підвищення активності курсантів на заняттях, формування у них пропагандистських навичок і умінь багато в чому також сприяло застосування технічних засобів навчання.

Викладачі прагнули створювати проблемні ситуації, доручали курсантам вирішення завдань на теми виховання, в процесі якого моделювалися психолого-педагогічні ситуації. Під час бесід курсанти підкреслювали, що моделювання в ході занять умов, особливостей психолого-педагогічної діяльності офіцера до певної міри сприяє формуванню у них навичок вихователя. Позитивно відгукувалися майбутні офіцери про методику створення на семінарах моделі „керівник заняття”, яка включає наступні прийоми: на початку семінару викладач доручає курсантам виступити в ролі керівника заняття; в ході обговорення теми призначений керівником курсант, сам бере активну участь в дискусії, у вирішенні завдань психолого-педагогічного практикуму з питань виховання воїнів, уважно слухає і аналізує виступи товаришів. В кінці семінару викладач перед своїм завершальним словом надає можливість стажеру висловитися за змістом доповіді і виступів своїх товаришів, огляду літератури. Подібні заняття надовго запам'ятаються курсантам, учать їх

мистецтву дискусії, умінню уважно слухати виступи учасників заняття, аналізувати їх, робити узагальнення і висновки, створювати проблемні ситуації. Такі семінари з курсантами експериментального підрозділу, як правило, проходили жваво, сприяли формуванню у них ораторських навичок.

Як показало дослідження, ключовим резервом вдосконалення даного виду підготовки є педагогічно доцільне впровадження проблемних ситуацій, завдань в методику проведення семінарських і практичних занять. Вивчення накопиченого досвіду дозволило сформулювати ряд педагогічних вимог до змістовної і методичної сторони проблемних завдань, орієнтованих на підготовку курсантів до психолого-педагогічної діяльності в підрозділі. Збір і узагальнення думок викладачів у поєднанні з вивченням накопиченого досвіду реалізації проблемно-діяльнісної концепції у Національній академії сухопутних військ дозволили сформулювати ці педагогічні вимоги. У загальному вигляді вони можуть бути представлені таким чином:

1. Підбір найбільш типових для конкретної категорії офіцерського складу ситуацій, пов'язаних з психолого-педагогічною діяльністю офіцера в підрозділі.

2. Опис конкретної ситуації в динаміці. При цьому необхідно забезпечити відповідний рівень труднощів в пошуку і вирішенні суперечності.

3. Поєднання колективного і індивідуального пошуку при вирішенні проблемних ситуацій.

4. Забезпечення багатоваріантності рішень, що передбачають діалектичну єдність педагогічної доцільності і правової регламентації.

5. Створення умов для побудови сміливих прогнозів на розвиток і вирішення актуальних проблем психолого-педагогічної діяльності у військових колективах.

Перераховані вимоги викликані до життя накопиченим позитивним досвідом реалізації особистісно-діяльнісного підходу до проведення семінарських і практичних занять. Проте, в їх впровадженні є ряд труднощів, які найбільш рельєфно виявляються при вирішенні завдань, пов'язаних з підготовкою курсантів до психолого-педагогічної діяльності. Опитування, проведене серед викладачів,

свідчить про те, що досить часто педагоги зазнають труднощі в підборі найбільш типових для психолого-педагогічної діяльності офіцера проблемних ситуацій, які б відповідали гостроті проблеми. Разом з тим, практика дає немало прикладів, що вказують напрями подолання подібних труднощів. Заслужують уваги в зв'язку з цим результати вивчення досвіду викладацького складу кафедри морально-психологічного забезпечення діяльності військ Національної академії сухопутних військ. Вони активно використовують метод індивідуальних і групових завдань курсантам в справі пошуку і накопичення „банку” проблемних ситуацій і завдань. Причому, цей банк постійно оновлюється.

В процесі навчання, при тісній взаємодії кафедр, проблеми, що знаходяться на стику навчальних дисциплін, періодично доводилися до курсантів, що допомагало їм більш повно осмислювати характер і значення для них тем. А дружні, ділові взаємини викладачів здійснювали на майбутніх офіцерів виховний вплив як приклад товариської співпраці, взаємодопомоги.

Військово-педагогічна практика показує, що дієвість занять із психолого-педагогічних дисциплін посилюється, якщо викладачі підтримують тісний зв'язок з командирами курсантських підрозділів. Курсанти інформуються про цікаві публікації у суспільних і військових журналів. Їм наводяться приклади з навчання і служби курсантів ВВНЗ інших країн. Все це допомагає наочно, активно, в тісному зв'язку з життям обговорювати питання теми, пробуджувати у курсантів прагнення до пізнання нового, бажання використовувати отримані знання в своїй практичній діяльності.

Таким чином, тільки при активній участі і викладачів, і курсантів в обговоренні питань семінару успішно виконується основне завдання цього виду навчального заняття: поглиблення знань із психолого-педагогічних дисциплін, підготовка випускників до майбутньої виховної діяльності.

У ВВНЗ формуванню у курсантів практичних навичок і умінь багато в чому сприяють заняття, на яких вони тренуються у вирішенні типових психолого-педагогічних завдань, застосуванні знань

теорії і методики виховання воїнів на практиці.

При проведенні практичних занять з курсантами експериментального підрозділу велику допомогу викладачам і курсантам надають видані в Національній академії сухопутних військ навчально-методичні посібники. Ці посібники відкривають майбутнім офіцерам можливість самостійного проблемного вивчення теорії і методики виховання воїнів, допомагають швидше і краще підготуватися до психолого-педагогічної діяльності у військах.

На відміну від семінарів на практичних заняттях курсанти, в основному, вирішують завдань на тему виховання особового складу, виконують різні завдання, направлені на вироблення у майбутніх офіцерів навичок психолого-педагогічної діяльності з особовим складом. З курсантами проводяться 6-ти годинні заняття на яких проводяться ролеві (ділові) ігри, творчі вправи, моделюються різні педагогічні ситуації, вирішуються проблемно-пізнавальні завдання. Такі практичні заняття органічно доповнюють процес підготовки курсантів до психолого-педагогічної діяльності і формують у майбутніх командирів навички застосування отриманих теоретичних знань в області виховання на практиці.

Результати та дискусії. В процесі впровадження в Академії експериментальної системи підготовки курсантів до психолого-педагогічної діяльності було виявлено, що чим тісніше зв'язок між різними видами навчальних занять, тим вище ефективність викладання, якість підготовки випускників як командирів-вихователів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, ВВНЗ має багаті

можливості для якісної підготовки курсантів в процесі навчальних занять як вихователів. Проте не всі ці можливості використовуються повністю. До додаткових резервів вдосконалення підготовки курсантів до психолого-педагогічної діяльності можна віднести наступні: підвищення виховної спрямованості освітнього процесу; наближення вивчення теоретичних питань до практики психолого-педагогічної діяльності випускників у військах; координація зусиль всього військово-педагогічного колективу ВВНЗ з підготовки курсантів як умілих командирів-вихователів; поліпшення, разом з якісним профвідбором курсантів до Академії, діяльності викладачів, командирів і офіцерів структур морально-психологічного забезпечення ВВНЗ щодо формування у курсантів любові до професії офіцера, стійких мотивів психолого-педагогічної діяльності, інтересу до морально-психологічної роботи з воїнами і ін.

Окремими напрямками подальших науково-педагогічних досліджень, які потребують науково-методичного обґрунтування, можуть бути визначення ролі самостійної роботи в підготовці курсантів до психолого-педагогічної діяльності і підвищення активності, ініціативності і самостійності курсантів у вирішенні педагогічних завдань у поза навчальний час.

Впровадження названих педагогічних чинників багато в чому визначається перебудовою освітнього процесу, створенням у ВВНЗ атмосфери взаємної зацікавленості майбутніх офіцерів і їх наставників в позитивних результатах підготовки до психолого-педагогічної діяльності.

Список використаних джерел

1. Наказ МО № 346 від 20.07.2015р. Про затвердження Положення про особливості організації освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів України.
2. Романишин А.М. Проблеми підготовки курсантів у вищих військових навчальних закладах / А. М. Романишин // Педагогіка і психологія професійної освіти: науково-методичний журнал. – 2011. №2. – С. 97-103.

References

1. Nakaz MO № 346 vid 20.07.2015r. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro osoblyvosti orhanizatsii osvitnoho protsesu u vyshchyykh viiskovykh navchalnykh zakladakh Ministerstva oborony Ukrainy ta viiskovykh navchalnykh pidrozdilakh vyshchyykh navchalnykh zakladiv Ukrainy.
2. Romanyshyn A.M. Problemy pidhotovky kursantiv u vyshchyykh viiskovykh navchalnykh zakladakh / A. M. Romanyshyn // Pedagogika i psykholohiia profesiinoi osvity: naukovo-metodychnyi zhurnal. – 2011. №2. – S. 97-103.

Резюме

Романишин А., кандидат педагогических наук,
доцент Национальная академия сухопутных
войск имени гетмана Петра Сагайдачного
Неурова А., кандидат психологических наук,
Национальная академия сухопутных войск
имени гетмана Петра Сагайдачного

**АКТИВИЗАЦИЯ ПОДГОТОВКИ КУРСАНТОВ К БУДУЩЕЙ ПСИХОЛОГО-
ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ**

В статье представлены результаты анализа основных психолого-педагогических условий активизации подготовки курсантов как воспитателей в ходе преподавания психолого-педагогических дисциплин и способы улучшения профессиональной направленности к их изучению в процессе подготовки будущих военных специалистов в высших военных учебных заведениях Министерства обороны Украины и определены пути достижения эффективности реализации психолого-педагогических условий организации их обучения.

Ключевые слова: учебная дисциплина; психолого-педагогические дисциплины; подготовка; психолого-педагогическая деятельность офицера; психолого-педагогические условия; преподавания; готовность.

Summary

Romanishin A., Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
National Academy of Army Forces n.a. hetman Peter Sagaydachny
Neurova A., Ph.D., Candidate of Psychological Sciences
National Academy of Army Forces n.a. hetman Peter Sagaydachny

**ACTIVIZATION OF TRAINING OF COURSES FOR FUTURE PSYCHOLOGICAL AND
PEDAGOGICAL ACTIVITIES**

Introduction. Training of cadets for psychological and pedagogical activity is a multifaceted process that includes all forms of work of scientific and pedagogical workers, commanders of units of senior service schools and the cadets themselves. The main activities of the cadets are: a) theoretical and practical training during training sessions; b) participation in an organized system outside of educational activities; c) utilization tour in military forces. All these elements of the educational process in the senior service schools are intended to ensure the full competence of the cadets for the future psychological and pedagogical activity in the troops.

Purpose. The purpose of the article is to analyze theoretically the scientific sources of the problem under study, to determine ways to achieve the effectiveness of training of cadets for the future profession of the officer as an instructor in the process of training of future military specialists in senior service schools of the Ministry of Defense of Ukraine.

Methods. Empirical methods of observation, questioning and questioning were used to solve the problems of education

Originality The results of the analysis of the basic psychological and pedagogical conditions of activating the training of cadets as tutors in the course of teaching psychological and pedagogical disciplines and the ways of improving the professional orientation to their study in the process of training future military specialists in higher military educational establishments of Ukraine are first determined in the article. realization of psychological and pedagogical conditions of organization of their teaching.

Conclusion. Thus, senior service school has rich opportunities for qualitative training of cadets in the process of training sessions as instructors. Additional reserves for improving the training of cadets for psychological and pedagogical activities include the following raising the educational orientation of the educational process; approximation of the study of theoretical issues to the practice of psychological and pedagogical activity of graduates in the military forces; coordinating the efforts of the entire military and pedagogical team of the senior service school for the training of cadets as skillful commanders-instructors; improvement, together with high-quality professional selection of cadets to the Academy, activities of teachers, commanders and officers of the structures of moral and psychological support of senior service school regarding the formation of love for the profession of officer in cadets, stable motives of psychological and pedagogical activity, interest in moral and psychological work with warriors etc.

Keywords: academic discipline; psychological and pedagogical disciplines; preparation; psychological and pedagogical activity of the officer; psychological and pedagogical conditions; teaching; readiness.